

ELŐFIZETÉSEK: A kiadóhivatalban: Egész évre 16 kor. Negyedévre 4 " Helyben háshoz hordva: Egész évre 20 kor. Negyedévre 5 " Vidékre postán szállítva: Egész évre 24 kor. Negyedévre 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apáczai-utca 3. A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik. Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők. Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, november 2.

A kisbirtok rendezése.

Közgazdasági fejlődésünk egyik leg-életesebb föltételei közé tartozott mindenkor azon kérdések helyes megoldása, melyek a kisbirtok és annak gazdája vagyis a földművelő kisbirtokos helyzetét jobb körülmények által elviselhetőbbé, a megélhetés biztosítása szempontjából szilárdabbá tételre hivatva.

A mai társadalom minden rétegének meg kell már egyszer mozdulni, hogy a közkérdések intézésében ki vegye a maga részét akkor, mikor az ország ütérének, a földművelő kisbirtokosnak megmentése forog kérdésben.

A földművelési miniszter egy terjedelmes kiadványban öleli fel a birtok rendezésre, valamint a tagosításra vonatkozó joganyag összeállítását és a szaktestületeknek és gazdasági szakférfiaknak erre vonatkozó véleményét.

Ha csak egy pillantást vetünk egy falusi birtokivibe azonnal meggyőződést szerzhethetünk azon igazán elszomorító tényről, hogy a paraszti birtok mennyire szét van darabolva.

Ugyis nagy baj az a különben természetes körülmény, hogy az ősiséghez ragaszkodó földéhes parasztesalád tagjai mennyire szét darabolnak egy kisebb birtokot vagyis szántóföldet az egyenlő osztály czimén.

Klasszikus eset fordult elő e tekintet-

ben Biharmegye Urszád községében néhány évvel ezelőtt.

Két testvér ugyanis az apáról rájuk maradt telket testvéri békességben ketté osztván, a rajta levő faházikót is közösen mernöki pontossággal ketté fűrészelték az így nyert félházaat az egyik testvére a neki osztályképen jutott féltelekre építette föl.

Elteltek e ettől és ily számos esettől a volt urbériség, a paraszti kezén levő apróbb szántóföldek idők folyamán számtalan pánlikává darabolódtak úgy annyira, hogy a parasztföldet jellemző 4-8 holdas tagu szántóföld is kezd napról-napra ritkább lenni. Még középbirtokos is akad elég, akinek földbirtoka az urbéreséki birtoka közzé szorult és ezáltal kénytelen a mai fejlettebb kezelést szerzte szorúsága miatt mellőzni és paraszti módra kezelni birtokát.

A tagosítás és birtokrendezés tehát a legszükségesebb teendők egyike. Mert ha bármily kisebb birtok gazdasági elhelyezése olyan, hogy azt megművelni könnyű, olcsó és kisebb gazdasági számításokat meg tűrő, — a jövedelme is biztosítottabb.

De emellett még világosabb betekintést enged a birtok hitelértékére is és esetleg megkönnyíti a megszorult parasztagazda hitel viszonyait telekkönyvi alapon.

A paraszti birtok eme széttagoltsága régi keletű, azok, akik a régi *kommaszacziól* vezették mint bírák, bár a legnagyobb igyekezettel is nem tölthették be az előre látó tapasztalt és szakismerettel

biró gazda szerepét. Másrészt pedig a föld apróbb darabokba osztásának egyik alap oka az is volt, hogy a paraszti akkori felfogásával a határnak minden fajta földjéből akart egy darabkát, hogy semmiképp se csalódják. Ezen állapot természetesen maga után vonta azt a kívánságot, hogy ahol a tagosítást ilyképpen hajtották végre a változott viszonyok között ismét ugyan azok kérik legjobban az újra tagosítást, — mert egykori helytelen kívánalmaik hatását ma már súlyosabban érzik.

A tagosítás és birtokrendezés helyes keresztülvitele két nagy nemzeti érdekünket foglalja magában egyike a gazdálkodás javulása, a másika a földadósság terhének csökkenése, vagyis ugy jövedelmi, mint pénzügyi könnyebb beosztása.

A birtok különösen a kisbirtok rendezését már régen sürgetik, — de minálunk mindent megszokott akasztani a politikai viharok kitörése és tombolása. Ugyanez a sajnálatos körülmény háttérbe szorította a már említett igen szükséges közgazdasági érdeket, a melynek hatását a kisbirtokos, a paraszti földművelő nép érzi legjobban, — némán küzdve hanyatlomlok rohan a boldogságot ígérő szocializmus karjaiba — vagy Amerikába.

Teljesen átment a köztudatba, hogy kigazdáinkat okosabb gazdálkodásra tanítsuk, s Darányi a volt földművelési miniszter a paraszti minta gazdaságok felállításával a szemléltető oktatás kapuját nyitotta meg. De föltétlen szükséges, hogy

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Viszontlátás.

Írta: Nagy Andor.

János megszerette Julcsát. Julcsa is Jánost. Hogy miként történt ez? azt talán ők maguk sem tudják. Lehet, hogy ép azon az áldott napon, amikor János beszégetett az öreg Anti gazda udvarára kocsis legénynek. Ekkor látta meg Julcsát először. Igaz, hogy akkor észre sem vette; észébe sem jutott, hogy megszeresse. Örült akkor, hogy fedél alá kerül. Meg hogy ezután neki is fognak már részélni.

Hanem másnap már észre vette. Már ekkorára beleilleszkedett hivatalába: kezdett körültekinteni. S mivel pedig Julcsa ott settenkedett a kút körül, amikor János itatta a lovakat — hát őt látta meg.

S Jánosnak tetszett a dolog. Julcsa egyébiránt nem csodálkozott oly módfelett ezen, mivel ő már tegnap meglátta Jánost s mitagadás — álmában már beszélt is

véle. Hogy tehát most valóban beszélni fog, ez egész természetes. Beszédbe is ereszkedtek csakhamar. Könnyen ment a dolog; János fortélyos legény.

Hogy ott állott Julcsa, közel a kármentőhöz, János úgy tett a fölhúzott, vizzelteli vedderrel, mintha feléje akarná zúdítani.

Persze közben mosolygós ábrázatot vágott. Julcsa pedig sikoltott s fe kapkodván kis lábait, kilépett a papucsból a homokra.

De nem szaladt el.

Hanem bátran lehajolt és összeszedte papucsait.

János pedig leállítva a vedret a kút kávájára, imígyen szólott:

— Megjédteél, ugy-e hugom? Pedig nem tenném én azt, dehogyis, dehogy!

Julcsa erre kiegyenesedve, rámosolygott Jánosra, mondván:

— Ne is tegye, ha jóba akar lenni énvelem!

A többi aztán ment lassan-lassan magától.

Szóval meglehet, hogy ugy János, mint Julcsa egészen helyén okoskodnak, amikor innen számítják az ő jójában levésöket.

Azonban téved az, aki azt hiszi, hogy ez után a kis esemény után valami igen sok derűs nap következett Jánosra, meg Julcsára. Bizony nem sok.

Mert lám, János becsülettudó ember; amikor tehát látta, hogy Julcsa igaz hajlandósággal viseltetik iránta, — így szólott jövendőbeli mátkájához:

— Hát Julcsa, ugy gongoltam, hogy legjobb lesz, ha az elérkező vasárnapon kiballagunk a Szikes pusztára, édes apádékhoz! Kis beszédem vóna velök.

Valójában pedig nemcsak ennyit akart mondani János: még valami egyebet is. Ki is formulázta magának jóelőre, köhintett is, mikor hozzáfogott s annak idején mégsem jöttek szájjára azok a szép szavak, melyek minden nótában is benne vannak...

Hanem azért megnyugodott János, mivel Julcsa is csak annyit mondott, hogy:

FIGYELEM!

FIGYELEM!

MAGYAR DIVATCSARNOK

Szent-László-tér, (Kis-piacz) SASKAPU MELLETT.

Költözködési idényre. Bulorszövecek, függönyök, szőnyegek, starrok! Sehol oly nagy választék és olyan bámulatos olcsó árak! Mindennemű rőfös és rövid árak!

.20 ctmtr. szeles gyapju czibelin mtr. 88 kr.

Tisztelettel:

MAGYAR DIVATCSARNOK.

az olcsó tagosítás, birtokrendezés által felszabaduljon a paraszti birtok azon nyügtől, melyet eddig annak szétszórtsága okoz.

K—y Andor.

Berzeviczy miniszter bécsi utja.

Berzeviczy Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter, mint értesülünk, ma utazik Bécsbe. A miniszter utja összefüggésben van azzal a zajjal, amelyet a nemzetiségek a népoktatási reformtervezet ellen csapnak. Berzeviczy miniszter megfogja nyugtatni ő Felségét a javaslat rendelkezéseit illetően.

A keletázsiai háború.

Barcelona, nov. 2. Az Orel nevű ipotályhajó ma reggel indul el, hogy a Tangerbe induló orosz hajókhöz csatlakozzék.

A vigói tanácskozás.

London, nov. 2. Itteni mértékadó körök a helyzet kiélesülését látják abban az eljárásban, hogy Rosdestwenski Vigót elhagyta, de bíznak abban, hogy Gibraltárt, ahol most áll nem szándékozik elhagyni, mert ez a vállalkozása súlyos következményekkel járhatna. A vigói tanácskozás különben majdnem holt pontra jutott, a jelen pillanatokban egyáltalán nincs kilátás arra, hogy békés mederbe lehessen terelni.

A földközi tengeri hajóraj.

London, nov. 2. Tegnap este a földközi tengeri hajórajt rendelkezési állományba helyezték.

Port-Arthur ostroma.

Tokió, nov. 2. A császári főhadiszállás több jelentést bocsátott ki a Port-Arthur ellen augusztus, szeptember és október hónapban történt hadműveleteket illetően. A múlt hó 26-iki táviratok a következőket mondják: Délélt 8 óra 30 percz óta lövik Sungusant, Erlungsant, Kekvansant és egy ettől északra

lévő erősséget ostromágyukkal és hajóágyukkal. 200 gránát talált. A hajóágyuk, melyek Csungusan s Erlungsanra lőttek, nagy eredményeket értek el. Erlungsan erősség mellvédébe rést lőttek és a fedezések különböző részeit elpusztították. És így összelőtték a Csungusan erősség főfedezéseit, egy 15 centiméteres ágyut leszereltek, egy másikat megrongáltak és az Osztkekvansantól északra lévő erősségben elpusztítottak egy ágyut. Délután 2 órától fogva más ostromágyuk irányították tüzüket a déli polidiansani futóárkok ellen, amelyek mind erősen megsérültek. Délután 5 órakor jobb szárnyunk egy része megrohanta a csungunsani futóárkokat és középünk egy csapata Erlungsan és Polidiansan felé fordult és elfoglalta ez állásokat a nélkül, hogy sokat veszített volna.

Ugyanebben az időben, a mikor ezeket a pontokat megszállták, szomszédságukban az ellenség sánczokat készített, melyeket összekötetésbe hoztak a Szitajangpu, Mantausantól nyugatra levő erősséggel, továbbá avval, amely az Aranydombon van és a tüzet ama pontokra fordították, hol a japánok támadásai haladást mutatnak. Az ellenséges tűz azonban hiányos volt és nem sok kárt tett.

Erlungsan lejtőjén fölrobbant egy nagy akna, azonban embereink közül senkit sem lőtt meg. Ugyanezen éjjel a czéltől lőttek ostrom és tengerész-ágyuk Erlungsant, Kekvansan keleti részét, Csungvansant és egy Kekvansantól északra lévő erősséget, hogy a javításokat megakadályozzák. Az ellenséget, ki Csungvansan és Erlungsanból ágyu- és puskatűz védelme alatt különböző éjjeli támadásokat végzett, mindenütt visszaverték. 26-án folytatták Szungsan, Icesan Ancusan, Pajusau, Erlungsan, továbbá a hajógyár és a hadihajóknak ostromló és tengerészágyukkal való lövését. Ostromunk eredményei, melyek különös említést érdemelnek, a következők: Kekvansan erősségnél egy ágyutalpat egészen elpusztítottunk, továbbá Erlungsannál egy lövőpadot semmisítettünk meg, ez erősség fedezését összelőttük, kis ágyukat elpusztítottunk.

Az utolsó erőd.

London, nov. 2. (Saját tud. táv.) Port-Arthur elestét, a Tokióból érkező jelentések szerint november 3-ára várják, a Mikadó születés napjára. Ezt annál in-

kább bizonyosra veszik, mert az ostromló sereg vezérkari főnöke az ostromról részletes jelentést küldött Tokióba, amely mindezideig egyetlen esetben sem történt meg.

Október 29-én a japánok heves támadást intéztek az Erlungsan erőd ellen, melyet 8000 orosz védelmezett. Kétségbeesett küzdelem után a japánok eme utolsó erőd *legutolsó védelmi vonalát is elfoglalták.*

A védősereg elfogyott.

Budapest, nov. 2. (Saját tud. táv.) Pétervárról jelentik, hogy Stössel tábornok távirati jelentést küldött a czárhoz, amelyben jelenti, hogy a védő sereg létszáma annyira elfogyott, hogy már *egyetlen rohannak sem állhat ellent.*

Ujabb csapatok Oyamának.

Budapest, nov. 2. (Saj. tud. táv.) Pétervárra érkező jelentések szerint Oyama marsall újabbán ismét három gyalogdandár erősítést kapott, amelyet a Port-Arthurt ostromló japán hadseregtől vontak el. A Port-Arthurt ostromló csapatok újabb erősítést kaptak s így vált feleslegessé a három dandár.

Elsimult konfliktus.

Budapest, nov. 2. (Saját tud. táv.) Londonból jelentik: Az összes lapok már békülékeny hangon írnak. Anglia megkapta a szükséges és kielégítő magyarázatokat s az orosz hajóraj is az ő hozzájárulásával távozott Vigóból.

A hulli bűnösök.

Budapest, nov. 2. (Saj. tud. táv.) Vigóból jelentik, hogy a Vigóban maradt négy tiszt urban van Pétervár felé, ahol bevárják a választott bíróság vizsgálatát és határozatát.

— Igen . . .

És nagyon elfogódott hangon ejtette ki ezt az egy szót is, azután meg nagy hallgatva olyan hűséges szemekkel nézett Jánosra, hogy ez már nem tudta, mit csinál, egyszer csak odaölelte a keblére a leány fejét.

És vasárnap kimentek a pusztára. A hol is a Julesa szülői jó szívvel fogadták Jánost.

A beszéd veleje pedig nem volt egyéb, minthogy János, ha mikor kitelik a fertály, otthagya a szolgálatot s elszegődik a városba, ahol tapasztalhat is, meg azután a keresete is gyarapodhatik.

De ezt tenni kell azért is, mert még János sor alatt nem volt s így egynéhány esztendő meg várni kell. Ezalatt pedig, ha együtt volnának, a falu szája nem kimélné őket.

János belátta, hogy mind ez igaz. S felmondott az öreg Anti gazdának.

Igy esett hát, hogy János meg Julesa nem sok derős napot értek el együtt.

Csakhamar eljött Szt. Mihály napja s János elbucuzott.

Mivel pedig a mindennapi dolog elfoglalta őket — Julesa eselődkedett tovább a jóságos, öreg Anti gazdánál, János pedig valami szállítónál lett kocsis, hát mondom, nem igen értek rá holmi bänkódással foglalkozni.

Hanem azért az gyakran eszökbe jutott, különösen esténként, munka után, hogy milyen jó lesz az, ha egyszer megint látni fogják egymást, milyen jó lesz a viszonzlás.

Ami aztán meg is történt.

T. i. vásár volt a városban s a nagyszszony behozta Julesát is.

Hej! hogy készülődött Juessa.

Felvette a legssebb viganóját, topánkát is huzott, a fehér kötényt is felvette, amire a csipkét maga a papkisasszony csinálta.

Aztán a fejét is bekötötte a kis babos fejkeszkenővel, a vállán meg átvette a rojtos selyenkendőt, amit Eszti ángyától kapott, a mikor az még pártát nyert.

Egy másik kendőbe meg bekötöt mindent a mának csak gondolta, hogy János nagyon örülni fog.

Igy aztán méltóan várta Jánost a piacon, ahol a szekerek állott.

Hanem volt is öröm, amikor egymást viszontlátták!

János mindjárt felültette Julesát a szállító-kocsi bakjára. Nemcsak azért, mivel, kevés ideje volt vele maradni, hanem mert, hiába, ez valami ártatlan, de különös, érdekes — kocsibüszkeség.

Aztán kocsikáztatta János az ő mátkáját a nagy, zürzavaros utcákon.

Julesa meg csak ült néma boldogsággal s nem győzte eleget nézni Jánost, aki már egészen más; nem olyan, mint volt. Szép kalap, kabát, nadrág van rajta, a csizmája fényes; meglátszik, hogy módosabb, mint eddig volt. Hanem a bajusza, az még mindig nem nő . . .

De azért örült Jánosnak a lány. S mikor meg az a szemé közé nézve megfogja a kezét, egyszerű arcán akaratlan oly igaz, jámbor szeretet s hűség sugárzik . . .

A kocsi pedig halad — de ne! erre ne erre ne gondoljunk; hisz oly boldog a viszontlátás.

Sirolin

A legkiválóbb tanárok és orvosoktól mint hathatós szer: **tüdőbetegségeknél, lélegzőszervek hurutos bajainál** ugyanis idült bronchitis, számarhurut és különösen **lábbadozóknál influenza után** ajánlatlik. Emeli az étvágyat és a testsúlyt, eltávolítja a köhögést és a köpetet és megszűnteti az éjjeli izzadást. — Kellemes szaga és jó íze miatt a gyermekek is szeretik. A gyógyszerárakban üvegenként 4.— kor-ért kapható. — Figyeljünk, hogy minden üveg az alábbi cízzel legyen ellátva:

F. Hoffmann-La Roche & Co vegyészeti gyár Basel (Svájc)

480.

UJDONSÁGOK.

Tisztelettel kérjük azon előfizetőinket, kik a mult, valamint a jelen évről hátralétkban vannak, hogy előfizetési díjajukat mielőbb kiegyenlíteni sziveskedjenek

* **Halottak napja.** A halottak emlékeztetének szentelt gyásznap előestéjén, Minden-szentek ünnepén kegyelettel emlékeztünk meg elhunyt szeretteinkről. A temetőket óriási közönség kereste fel. Szegény és gazdag egyforma kegyelettel igyekezett feldszíteni elhunyt kedveseinek sírját. Alkonyatkor kigyultak a sírokon a kegyelet mécei. Mindegyik temetőfényárban uszott. Az olasz temetőben nyitva állott az ájtatos közönség részére a temető kápolna, melyet csak nemrégén renováltak. Sokan keresték fel b. e. *Lipovniczky* püspök, *Iványi Ödön* sírját, amelyek izlésesen voltak kivilágítva. *Rónay* Gyula színművész renovált sírja szintén ki volt világítva. Szépen fel volt díszítve s világitva n. h. *Lukács* György volt polgármester sírja. A jogakadémia ifjúsága felkereste. *Nagy Sándor* 48—49-iki honvédtábornok szülőházát, ahol *Péterffy* Elemér joghallgató mondott emlékbeszédet. Az iparos ifjak *Rulikovszky* sírjához vonultak ki. — A premontrei rend templomából nem vonult ki körmenet a váradoszai temetőbe, hanem a templomban tartották meg a gyászistentiszteletet, s ez alkalommal *Dencs* János tb. kanonok, esperes-plébános egyházi szónoklatot tartott. A Szent László-templomból hat órákor ment ki a processió a temetőbe.

* **Uj tisztiorvosok Bihar megyében.** Budapesten most tartott tisztiorvosi vizsgákon képesítést nyertek Bihar megyéből *Nyjas* Kornél kórházi orvos *Belényes* és *Neumann* Benő Béla községi orvos Szerep.

* **Bihar megye közigazgatási bizottsága** tegnap, szerdán délelőtt tartotta november havi ülését, *Beöthy* László főispán elnökölte alatt. Az alispán jelentése foglalkozik a vármegye közegészségi és közbiztonsági viszonyaival s rámutat az utóbbi hiányára. Ezután a miniszteri leiratokat vették tudomásul s a folyó ügyeket intézték el.

* **A Városliget környéke.** A Városliget környéke lassan kialakul s egyike lesz a legszebb részeknek Nagyváradon. Egymásután épülnek a csinos házak. A Nagyhid mellett levezető uton levő üres telkek fel vannak parcellázva házhelyekül. A liget felőli sarok telken már építenek egy villát, *Szathmáry-Király* Andor részére. Ezzel szemben lesz a liget területén a gazdasági egyesület »Otthon«-a ha a várossal dülőre jönnek a helyre nézve. Mindezekelőtt azonban a Városligetet kellene már végre valahára rendezni, mert mai állapotában nagyon elhagyatott állapotban van.

* **Nyugalmozott alezredes.** A katonai Verordnungsblatt s a Budapesti Közlöny a novemberi előléptetésekkel kapcsolatban közlik a nagyváradai háziezred egyik derék főtisztjének *Lausch* alezredesnek nyugalmazására vonatkozó legfelső intézkedést, egyúttal szép kitüntetés hírére is hozva a visszavonuló kiváló főtiszt számára. Ő Felsőge elrendelte ugyanis, hogy *Lausch* Károly 37. sz. gyalogezredbeli alezredes a saját kérelmére megejtett felülvizsgálat eredményéhez képest, mint rokkant, fegyveres szolgálatra a népfelkelésnél is alkalmatlan, a nyugállományba átvételéért neki ez alkalomból a tiszteltbeli ezredesi jellegű a díj elengedő

sével és a Ferencz József-rend lovagkeresztjét adományozva.

* **Csalások a gabona-piaczon.** A nagyváradai gabona-piaczon egy idő óta egyesek csalásokat követnek el. Korán reggel összevásárolják a gabonát s megmázsáltatják a városi mázsán. Azután kivesszék minden zsákból 8-10 kilót s ennek a híjával adják el. Ha a vevő kételkedik a mennyiség felett, megmutatják a hivatalos mázsálási bárczát. A rendőrség is tudomással bír erről a csalásról s mint haljuk, intézkedett annak meggátlása iránt.

* **Kozáry az Aquinói-Társaságban.** *Kozáry* Gyula, a hadapródiskola egyházi tanára, aki kiváló és alapos művelője a bölcselet tudománynak, a jövő héten, november 9-én, Budapesten tart felolvasást az Aquinói-Szent-Tamás-Társaságban. A felolvasás, melynek címe *Atörökölés és nevelés*, érdekes részlete egy készülő nagyobb munkájának, mely tavaszkor fog megjelenni. *Kozáryval* együtt *Gallovich* Jenő dr fog még előadást tartani a *modern-munka-állanról*.

* **Katonai áthelyezések.** *Scharieger* György vezérkari testületbeli alezredes a vezérkari testületben való meghagyása mellett csapatszolgálatra a József főherceg nevét viselő nagyváradai 37. számú gyalogezredhez osztott be, dr *Kolischer* Izidor 2. osztályu főtörzsorvos, a nagyváradai 17. gyaloghadosztály orvosfőnöke a therezienstadti 13. számú helyőrségi kórházhoz helyeztetett át.

* **Az iparcsarnok kiállításának be-zárása.** Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszter elrendelte, hogy a kereskedelmi muzeum városligeti állandó kiállítását zárják be. Minthogy ez az egyetlen kiállítás, ahol a magyar ipar és kereskedelem alkotásai állandó otthont találtak, az érdekeltek tegnap este 6 órákor a fővárosi iparoskör helyiségében gyűlést tartottak, hogy állást foglaljanak a kereskedelemügyi miniszter rendelete ügyében. A gyűlés, *Eördög* István felszólalása után elhatározta, hogy folyó hó 2-án, csütörtökön este 6 órákor a vidéki kiállítók részvételével a fővárosi iparoskör helyiségében (Kerepesi-ut 30.) ismét nagygyűlést tart, amelyen bizottságot küld ki memorandum kidolgozására. A memorandumot küldöttség kézbesíti a kereskedelemügyi miniszternek, akit még külön is megkérnek arra, hogy helyezze hatályon kívül e rendeletet, amely a kiállítás beszüntetésével a magyar ipar rendkívül sujtaná.

* **A novemberi csillaghullás.** A közönséges polgári életben nagyon prózai jelentősége van a november 1-nek. Ekkor történik a költőzködés, ami sok kellemetlenséggel jár. A katonatiszteknel azonban ellenkező jelentőségű e nap. A várva-várt kitüntetések, előléptetések e napon adja tudtul a bécsi katonai hivatalos lap és annak nyomán csak úgy hull az aranycsillag a waffenrokkokra, nagy öröme az előléptetteknek. A nagyváradai helyőrséget illetőleg a következő előléptetések történtek.

A honvédségnél alezredes lett: *Muráti* Frigyes őrnagy.

Őrnagygyá: *Kolák* János I. osztályu százados.

I. oszt. százados: *Potocsnik* Jenő, létszámfelett II. oszt. százados a nagyszabeni 23. honvédgyalogezrednél, a nagyváradai honvédhadapródiskola állományában és *Jurassék* Elemér, létszámfelett II. oszt. százados a soproni 18. honvédgyalogezrednél, a nagyváradai honvédhadapródiskola állományában.

Hadnagyokká: Királyfi báró *Jessenák* Pál, *Ollé* Béla, Krompachi *Gundelfinger* Géza, *Vucskits* Ottó, *Fablonzky* Emil hadapródtiszt-helyettesek. Továbbá csikszentsimoni *Lakatos* László, honvédhadapródtiszt-helyettes a budapesti I. gyalogezredhez való áthelyezés mellett és *Nagy* Zoltán tartalékos hadapródtiszt-helyettes.

A honvédlövasságnál I. oszt. százados: kaposmérői *Mérey* Árpád debreczeni 2. honvédhuszárezredbeli II. oszt. százados.

II. oszt. százados: gömői *Havas* Gábor létszámfeletti főhadnagy a vácsi 6. honvédhuszárezrednél a nagyváradai honvédhadapródiskola állományában.

Főhadnagygyá: *Jászay* Miklós debreczeni 2. honvédhuszárezredbeli hadnagy.

Hadnagygyá: *Kiskarándi Nánássy* László debreczeni 2. honvédhuszárezredbeli hadapródtiszt-helyettes.

A honvéddorvosi tisztikarban törzsorvossá: dr csikmindszenti *Tamássy* István I. oszt. ezredorvos, a marosvásárhelyi 22. honvédgyalogezred orvosfőnöke a nagyváradai honvéddállomás orvosfőnökévé való kinevezése mellett.

A csendőrségnél Verebélyi *Marsó* György a III. számú csendőrkerületnél I. oszt. százados őrnagygyá II. od oszt. törzstisztévé való kinevezés mellett.

A tüzérségnél alezredessé *Wosztrowszky* Pál számfeletti őrnagy a nagyváradai 19. számú hadosztálytüzérezrednél a bécsi tüzérhadapródiskola parancsnoka.

* **Gerő Károlyné nyugdíja.** A mi nap elhunyt Gerő Károly jeles író és jeles hivatalnok volt. De írói volta már magában foglalta az ugynevezett bohéme-természetet. A jövőre egyáltalában nem gondolt. Sok hivatalt foglalt el pályafutása közben: volt tisztviselője a Népszínháznak, titkárja a Nemzeti Színháznak és élete végéig titkárja a Budapesti Városi Villamos-vasut részvénytársaságnak, de semmiféle nyugdíjintézetbe be nem lépett. Özvegye ennek folytán minden jövedelem nélkül marad ami memento lehet mindenkinek, akinek családja van, hogy addig, míg él, és dolgozni tud, gondoljon családjára is. A Budapesti Városi Villamos Társaság mégis gondoskodni akart Gerő özvegyéről és gyermekéről. Az özvegy levelet kapott a társaságtól, amelyben a következőkről értesíti: Az ez évi teljes fizetést az özvegy megkapja. Minthogy a nyugdíjintézet csak január 1. lép érvénybe, de különben sem juttathatnának nyugdíjat ebből az alpból, mert az a többi hivatalnok rovására menne, a társaság a maga vagyonából kegydíj gyanánt annyit ad évenként az özvegynek, mitha tagja lett volna Gerő Károly a nyugdíjintézetnek. A gyermeknek pedig teljes tartásdíjat adnak. Eszerint Gerő Károlyné az anyagi gondok alól föl van mentve. Így menekült meg a társaság jóvoltából az özvegy a nyomasztó gondoktól. Persze nincs mindenki abban szerencsés helyzetben, hogy a Budapesti Városi Villamos Társaság tisztviselője lehessen.

* **Az iparos lakhelye és üzlete.** Ha az iparos rendes lakhelyét más községbe áttéve előbbi lakhelyén levő üzletét fentartja, akkor megfelelő üzletvezetőt köteles bejelenteni, a kereskedelmi miniszter 1904. szeptember 24-én 53.120 szám alatt hozott elvi határozata szerint.

* **Krüger apó utolsó útja.** Hideg komor időben vitték Krüger apó hamvait a hágai gyászkapolnából, Rotterdamba. Egykedvűen és közönyösen nézte az utca népe a nagy bur hazafi utolsó útját. A koporsón csak a királynő Henrik herceg és Steijn volt elnök koszorúi voltak. A gyászkoesi elején két gyertya égett, a melyek halavány világítása az amugy is komor hangulatot még gyászosabbá tette. A szomorú menetben egy pár transwaali polgár, egy pár küldöttség és egyesület vett részt. Egy hatóság sem vett részt a menetben, a család kívánatára csak 100 egyszerű polgár lépdelt komoran a halottas kocsi előtt. A kikötőnél várakozó tömeg igen komor volt. Mindegyik meg volt hatva a nagy hős tragikumától a kinek

hamvait most kísérték örök nyugalomra. A hajó elindulása előtt a hollandi királynő nevében Kanitz tett le egy koszorút a koporsóra. Eloff, Krüger veje, a család nevében köszönte meg a királyné újlag megnyilatkozott kegyét. A nagy halottat utolsó útjában Legds. Dr. Maclevid viceadmirális és Heymans dr és Middelverg ktsérik.

* **Elöléptetés.** *Ritoók* Zsigmond, a nagyváradi királyi ítélőtábla elnöke *Hegyi* Károly nagyszalontai kir. járásbírói hivatalozgát a II-ik fizetési fokozatba léptette elő.

* **Szövetkezetek vezetőinek figyelmébe.** Proszk János győri törvényszéki bíró, mint a czégyügyek stb. adója, a következő körrendeletet intézte a győri törvényszék területén alakult szövetkezetekhez: A kereskedelmi törvényszék a szövetkezetekre is alkalmazandó 180. §-a értelmében minden egyes közgyűlésről jegyzőkönyv veendő fel, mely az igazgatóság által az illetékes törvényszékhez haladéktalanul bemutatandó. Minthogy felteszem a győri kir. törvényszék területén alakuló szövetkezetek igazgatóságáról, hogy ezen törvényes rendelkezésnek tudatában vannak azt, hogy ennek ellenére a jegyzőkönyvet a közgyűlés megtartásának napja után néha csak huzamosabb idő múlva terjesztik ide be, csupán a jegyzőkönyv szerkeztésében való gyakorlatlanságukra vezethetem vissza. Egyrészt tehát azért, hogy a szövetkezeti igazgatóság ezen feladatán a törvény intézkedéseinek szoros betartása érdekében is könnyítsek, másrészt a jegyzőkönyvek átvizsgálásánál gyakran tapasztalt hiányokat — s ezek pótlásának elrendelésével járó munkát — elkerülhetővé tegyem egy mintául szolgálható s a szükséges tartalomra nézve utasításokat magában foglaló közgyűlési jegyzőkönyv-tervezetet készítettem, melynek egy példányát a jövőben mihez tartás, illetve alkalmazkodás végett az ellenőrzésem alatt levő szövetkezetek mindegyikének ezennel megküldök.

* **Halálozás.** Részvétellel értesülünk a súlyos csapásról, mely az újvárosi r. kath. elemi fiúiskola derék, érdemes tanítóját *Bérczi* Jánost és családját érte. Anyósa özv. Hubert Antalné szül. Kinder Vilma élete 71. évében kedden délelőtt elhunyt. Temetése ma csütörtökön délután 3 órakor lesz, a Pável-utcai gyászházból. A gyászoló család a következő jelentést adta ki:

Hubert Paula férjével *Bérczi* Jánossal és gyermekeivel: Mariska, Erzsike, Bandi, Irén, Ilona és Annával, az összes rokonság nevében is fájdalomtelt szívvel tudatják a legjobb anyának, nagyanyának és anyósának özv. Hubert Antalné, szül. Kinder Vilmának élete 71-ik évében több napi szenvedés és haldoklók szent-ségének fölvelele után f. hó 1-én, délelőtt fél 12 órakor történt gyászos elhunytát. Az Istenben boldogultnak hült tetemei f. hónap 3-án, délután 3 órakor fognak a Pável-utca 400. sz. háztól az újvárosi r. kath. temetőben örök nyugalomra tétetni. Az engesztelő szent mise-áldozat a Szent-László-templomban f. hónap 4-én, délelőtt 9 órakor fog az Egek Urának bemutatni. Nagyvárad, 1904. november 1. Az örök világhosszág fényeskedjék neki!

* **Meglopott kőművesegéd.** *Hugyec* János kőművesegéd a múlt héten Gyapjun dolgozott és munka után kissé ittas állapotban szekerén hazajött Nagyváradra, Hattyu-utczán levő lakására *Szentmiklósi* Imre kísérté el, mely alkalommal *Hugyec*nek 30 korona pénze eltűnt. Panaszára a rendőrség a nyomozati eljárást folyamatba tette.

* **Koszorumegváltás.** Özv. Hubert Antalné elhunytá alkalmából az újvárosi községi elemi leányiskola tantszövete koszorumegváltás címén 16 koronát tett le a létesítendő Bihar-megyei tanítói internátus alapja javára.

* **Véres verekedés.** A *Frenkl* Nina féle mulatóhelyen nagy ribilliót okozott tegnap reggel *Bombár* László foglalkozás nélküli egyén,

ki a mulatóhely tulajdonosnőjével vadházasságban él. *Bombár* megérkezvén, szó nélkül neki esett *Frenkl* Ninának és irgalmatlanul elverte. Az előle menekülő asszonynak *Kapronczai* Kálmán kapus nyitott ajtót, ezért aztán *Bombár* kést rántott és *Kapronczait* vállon szurta. További vérengzésének a gyorsan előhívott rendőrök vetettek véget, kik a dühös hajlandóságú alakot bekísérték a rendőrségre. Lezáratott *Kapronczait* sebével a kórházban ápolják.

* **Lopások.** *Szöke* Imre terrasz-munkás Ősi-tér 22. szám alatti lakásáról nyitva felejtett bőröndjéből tegnap 92 korona értékű ruhaneműt loptak. Nyomozás folyamatban. — *Hoba* Sándor laczikonyhás sátra elől tegnapelőtt délelőtt *Kapus* Ferencz napszámos suhancz egy kiskocsit ellopott. A tolvajnál a szekeret megtalálták s ellene az eljárást megindították.

Az ujonnan átalakított

és megnagyobbított áruházamban

Egy pár női (kalucsnai) sár czipő

2 kor. 40 fill.

Egy pár finom férfi sár czipő

dupla kéreg és dupla talppal

4 koronáért

— egyedül —

REICHARD áruháza

czégnél Főutczán kapható.

Ugyanott raktáron vannak

már a legdivatosabb

őszi és téli KALAPOK,

eredeti AMERIKAI CZIPOK, téli

KESZTYÜK, alsó ruhák és férfi

FEHÉRNEMÜEK

melyek szintén legolcsóbb

árban árusítatnak.

REICHARD-áruháza

Fő-utca.

x **Kóczé Antal** hegedűművész, multkori hangversenye — vasuti kisiklás miatt — elmaradt, ennek tolytán ezen hangverseny ma, csütörtökön este a *Royal kávéházban* tartatik meg.

x **Ma csütörtökön, CZEGLÉDY SÁNDOR** vengéglőjében **NAGY DISZNÓTOR.**

x **Tüdőbajok gyógyítását** kezdő stádiumban idézi elő a kiváló orvosok által ajánlott *»Sirolin«*. Előrehaladott esetekben is meglepő javulást eredményez A *»Sirolin«* kellemes szaga és jó ize miatt felnőttek és gyermekek által szívesen vétetik. Nem kellemetlenkedik a gyomornak, mint a Creosott és annak präparatumai, ellenkezőleg, már rövid használat után javul az étvágy és emésztés.

x **Felhívjuk** az igen tisztelt olvasó közönségünk b. figyelmét *Czilli Imre* czég mai hirdetésére. Különös figyelmet érdemel a czég új szőnyeg osztálya.

x **Van szerencsém** a n. é. közönség szíves tudomására hozni, hogy a körösparti vendéglőmben, melyet a mai kor igényeinek teljesen megfelelőleg rendeztem be. Jó ételekről és kitűnő italokról gondoskodva van. Minden este elsőrendű cigány zene, friss csapolású Dréher sör, zóna reggelik, hideg és meleg ételek minden

időben pontos kiszolgálás és olcsó árak mellett kaphatók. Nyári és téli kényelmes fedett helyiségeim módot nyújtanak a legkényesebb igényeket kielégítenem. Midőn ezt a n. é. közönségnek b. tudomására hozom azon szerény óhajomnak adok kifejezést, hogy úgy mint a jelenben, a jövőben is minél számosabb b. látogatósaikkal engem továbbra is megtisztelni szíveskedjenek. Kiváló tisztelettel *Szabó Gyula*, vendéglős. Abonensek felvételnek.

IRODALOM.

Az alsóbb rendű kath. papok hagyatéka. Az igazságügyminiszter és a vallás-és közoktatásügyi miniszter ez év június 19-én együttes rendeletet bocsátott ki a végrendelet nélkül elhalt alsóbb rendű katolikus papok hagyatéka tárgyában. E rendelet az örökösödési eljárásról szóló 1894. évi XVI. t.-cz.-t alapul és a papi hagyatékokra vonatkozó anyagi jogszabályokat érintetlenül hagyva, szabályozza a végrendelet nélkül elhalt alsóbb rendű papok hagyatékának fölosztásánál kövendő eljárást. Dr. Várady L. Árpád püspök, kultuszminiszteri osztálytanácsos nagy szolgálatot tett az érdekelt papságnak, midőn ezt a rendeletet, a benne hivatkozott törvényszakszok és rendeletek közlésével — bővítve, közrebo csátotta. A szép kiállítású füzet, mely a papokon kívül a jogászközönségnek is nélkülözhetetlen forrasmű, a Szent-István Társulatnál kapható 80 fillérért.

Uj irodalmi társaság. A nagyváradi írók és hírlapírók tegnap délután «Nagyváradi Írók Társasága» czímmel egyesületet alakítottak. Az alakuló gyűlést a városháza bizottsági termében tartották meg. A társaság elnöke dr. *Adorján* Emil, titkára *Dutka* Akos lett.

Magyar Sion. Egyházi irodalmi havi folyóirat, kezdettől XLII. Az új sorozatban XVIII. évfolyam. Szerkesztik *Trikál* József dr és *Prohászka* Ottokár dr. 1904. évi X. füzet. Megjelent október 20-án a következő kitűnő tartalommal:

Konkordatum-kérdés és Franciaország *Trikál* J. dr-től. A kegyelem és az emberi élet. *Rott* Nándor dr-től. Amsterdami képek. *Krüger* Aladár dr-től. A maitól eltérő szokások, visszaélések és profanációk az Oltáriszentség körül az első nyolczszázadban. *Zubriczky* Aladár dr-től. Az irodalom rovatban érdekes *Prohászka* cikke az indexről.

A „Hungary” most megjelent díszes számát a czimlapon *Khuen-Héderváry* grófné pompás arcképe díszíti. Sikerült képsorozatot közöl a hegyaljai szüretéről és budapesti lövészgyűlésekről, bemutatván így a legérdekesebb aktualitásokat. Maga a szöveg is tüzetesen foglalkozik hazánkkal, mint első sorban borteremelő országgal, és szőlős gazdáink mindenesetre örvendő vehetik tudomásul e cikket, mely Amerika és Anglia művelt közönségének figyelmét Tokaj felé fordítja. *Yolland* Arthur Petőfi tanulmánya, *Sólyom Fekete* Margit Vajda-Hunyad története szokott érdekes mederben haladnak tovább. *Seidl* Ambrus min. tan. a Központi Hitelszövetkezet vezérigazgatójának tollából pedig folytatásokban nagyszabású pénzügyi tanulmány jelenik meg újabban, mely a Hitelszövetkezet eddigi működését, statisztikáját szakavatott módon fejtegeti.

A lap angol nyelven jelenik meg *Golonyá* Jenő íróársunk szerkesztésében. Előfizetési ára évi 14 korona.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Csütörtök: Gésák.

Péntek: Dumanau apó és fia utazása.

Operett

Szombat: Dumanau apó és fia utazása.
Vasárnap: d. u. Vándorlegény. Este: Drótos tót.

Az ember tragédiája. Madách örökbecsű alkotása, a világirodalom egyik legnagyobb remeke (bűszkén vallhatjuk annak az Ember tragédiáját!) mindössze sem valami nagy közönséget vonzott a színházba. Pedig sem Madách, sem az előadás nem érdemelték, hogy a klasszikusok rendes sorsára jussanak. Madách nem iskolai klasszikus, nincs agyonnyomortva Névy-féle kommentárokkal, az előadás pedig reményen felül sikerült. A diszletek — amennyire vidéken meg lehet kívánni — igen szépek és izlások s az előadás gyors tempója legyőzte a nehézséget, amit a szín sűrű változása okoz.

Ebben a sikerült keretben helyezkedett el az előadás, eléggé sikerülten. *Klenovits* (Ádám) ismét bizonyosságát adta szorgalmának; lelkesen, hévvel játszott s ami érdekes: legjobb sikerrel a rendszerint elhanyagolt *Kepler-jelenet*et adta. A csalódott tudóst meglepő igaz érzésekkel tudta színre hozni. Maszkjai is igen sikerültek. Mindössze a fejtartása volt ismét a régi merev. Legtökéletesebb *Szerémi* Gizella (Éva) alakítása volt; változatos, reális minden jelenetben. Kár, hogy maszkját nem válogatta meg jobban; kivált a veres paróka nem felelt meg a szépség igényeinek. *Tóth* Elek Luciferje is sikerült; kissé túlságosan igyekezett ugyan kesernyész lenni, a mi itt-ott modorossá tette játékát, de ez nem rontott az összbenyomáson. Egységes színezetűvé leginkább *Tóth* tudta tenni szerepét. *Tihanyi* több kisebb szerepben kitűnt: *Horváth* a sansculotte-ben tetszett, bár *Pintér* feledhetlen, mesteries ördögi alakítását nem érte utól.

Gésák. Ma színre kerül a Szigligeti-Színházban a *Gésák* című operett. Főszereplők: Garzó, Arady, Benkő, Agnelly, Hidy, Verő, Horváth, Bérczi, Rédei, Cseh, Tihanyi.

Dumanau apó és fia utazása. Offenbach e pompás operettje, reprisként kerül színre pénteken először a Szigligeti-Színházban, amelyben a színház jeles operett-személyzete játszik. Főszerepeket: Arady, Agnelly, T. Pogány, Hidy, Horváth, Benethy, Rédei, Tihanyi, Bérczi játszik.

Hogyan viselkedjék a színház közönsége tüzvész alkalmával? Az a rettenetes pánik, mely a legkétségbeesettebb katasztrófáknak volt okozója színházégek alkalmával sokakat gondolkodóba ejtett, miképp lehetne a tömeget rátanítani józan viselkedésekre az igazi veszedelem pillanatában. A sajtó jó szolgálatot tesz ez irányban, de sajnos meddőt, mert a kritikus pillanatban mégis csak az állati ösztönök kerekednek felül. — Ugyanis egynéhány berlini színház ujabban praktikus módját eszelte ki a közönség kitanításának. A zenével felderített unalmas felvonások közben a vasfüggönyre vetítik a következő mondásokat:

- Nyugodtan távozzunk!
- Uralkodjunk magunkon tüzvész alkalmával.
- Csakis a legközelebb eső kijárást felé távozzunk!
- A kijáratokban ne álldógljunk!
- A ruhátartást gyorsan hagyjuk el!
- Engedelmeskedjünk a rend fenntartóknak!

Eféle figyelmeztetéseket vetítenek éles megvilágítással a függönyre. Csupa unalomból — hiszen szembeötlő — buzgón olvasgatja az egész publikum, mely a vész gondolatához eképp lassankint hozzászokik. S nincs egy is, aki el ne határozná a férfias viselkedést.

Igazságszolgáltatás.

Báró Wallburgot fölmentették.

— Az ítélet és megokolása. —

A bíróság *Wallburg* Ernő báró bűnpörében két napi tárgyalás után ma mondott ítéletet.

A törvényszék, dr. *Böhm* kir. ügyész vádés íj. *Dombóváry* Géza védőbeszéde után fölmentette a vádlottat és kimondotta, hogy a laibachi esketési anyakönyvvel szembe fordított lapjait vizsgálva az odaváló bíróságnak.

A bíróság felmentő ítéletének a megokolásában azon a nézeten volt, hogy a morgantikus házasság megtörténtének vizsgálata nélkül is elbíráható *Wallburg* Ernőnek bűncselekménye s ezért ezt a körülményt kikapcsolta a bűnpör keretéből, mert a hamis közokirat készítése fenforog akkor is, akár megtörtént a házasság, akár nem s ez utóbbi körülmény sem szünteti meg a vádlott bűnösségét.

A bíróság azonban nem látja beigazoltnak a Btk. 391. §-ába ütköző cselekedetet, mert *Wallburg* Ernő ténykedéséből hiányzik a 391. §-nak tényálladéka, az, hogy a hamis közokirat készítéséből valakire joghátrány származik-e vagy sem.

A valótlán följegyzésből pedig joghátrány senkire sem származott, mert az igazságügyminiszternek az iratok között 91. szám alatti értesítése szerint a királyi ház tagjainak akár morgantikus, akár egyenrangú házasságához a királyi beleegyezése szükséges, e nélkül a házasság semmis, érvénytelen, azt pedig senki sem állította, annál kevésbé bizonyította, hogy a király Ernő főhercegnek *Skublits* Laurával kötött házasságához beleegyezését adta. Ebből önként következik, hogy az állítólagos házasságból származott gyermekek Ernő főherceg hagyatékához semmiféle jogot nem formálhatnak, így a hamis bejegyzésből senkire jogszármazás nem származott, a közokirat hamisítása nem létesült, minélfogva *Wallburg* Ernőt ezen vád alól fel kellett menteni.

De fel kellett menteni azért is, mert nincs bizonyítva az sem, hogy *Wallburg* Ernő követte el a hamisítást. A törvényszék tagjai a szóbeli tárgyalás során azt a meggyőződést szerezték, hogy *Staudinger* *Wallburg* tudta és beleegyezése nélkül hamisította a bejegyzést s pozitív perrendszerű bizonyíték nem merült fel az iránt, hogy *Wallburg*nak része volt a hamisításban.

Az ügyészség vádtárgyává tette azt a nyilatkozatot is, mely *Zamolecz* laibachi kanonok kijelentését foglalta magában, hogy elhunyt bátyja eskette össze Ernő főherceget *Skublits* Laurával.

Ámde *Gaszner* Béla kir. közjegyzőnek a tárgyalás során elhangzott vallomásától kitűnt, hogy tőle származik a nyilatkozatok kieszközölésének eszméje s hogy *Wallburg* csak az ő jogi képviselőjének utasítására cselekedett. A bíróság a bűncselekmény elbírálásánál *Wallburg* Ernő magatartásának lélektani mozzanatait is kutatta.

Wallburg tudta, hogy anyja nem volt *Hugonnay* grófné, tudta, hogy valótlán a prágai esketési anyakönyv kivonatának az az állítása, hogy anyja *Wallburg* Károlylyal házasságot kötött, hogy *Wallburg* Károly egyáltalában nem létezett s mégis ő és testvérei ebből a házasságból származott gyermekeként szerepelnek, tudta tehát, hogy származására vonatkozó adatok valótlanak. Nem tartja kizártnak a bíróság, hogy *Staudinger* maga készítette a hamisítást s ha fel is hívta *Staudinger* arra, hogy lopja el azokat, ezt csak jogtanácsosának utasítására tette, mert ennek felhívására követett el mindent, hogy a születéséből származható előnyöket magának megszerezze.

A bíróság ezeknek figyelembe vételével jutott arra a meggyőződésre, hogy *Wallburg* még a család kísértetét sem követhette el, mert cselekedetében fel nem ismerhető a rossz-hiszeműség.

Böhm Alajos dr. kir. ügyész az ítélet ellen felebbezett. — *Wallburg* s a védője, dr. *Dombóváry* Gyula az ítéletet tudomásul vették.

A felgyújtott irattár. A budapesti büntetőtörvényszéken már valamennyire rendbe hozták az irattárt, amelyet *Bagoczky* József díjnok felgyújtott, hogy *Németh* Antal bűnpörének iratai eltűnjenek. Konstatálják, hogy nagyobb kár nem történt. Körülbelül 200 aktacsomó sérült meg erősen, de egyik sem vált hasznavehetetlenné. A vizsgálatot természetesen tovább folytatják a letartóztatott ember ellen.

MULATSÁG.

Hangverseny M.-Csékén. Magyarcsékén, 1904. november 5-én a nagyvendéglő termében jótékonycélú, táncszal egybekötött hangverseny lesz. Kezdeté este 8 órakor. Belépő-díj 2 korona, Vonattal érkezők részére kocsikról gondoskodva lesz. A hangverseny műsora a következő:

I. Prológ. Irta: *Sipos* Béla ur, előadja: *Rátay* István ur. 1. »Magyar dalok«. Éneklő: *Fekete* László ur, czimbalmon kíséri: *Klász* Irénke urhölgy. 2. »Egy boldogtalan asszony«, vig magánjelenet. Előadja: *Baracsi* Rózsi urhölgy, a Szigligeti-színház tagja. 3. »Kurucz nóták«. Tárogatón előadja: *Mezey* Gyula ur. 4. »A fényképésznel« vig magánjelenet. Előadja: *Szathmáry* Árpád ur, a Szigligeti-színház tagja. 10 perc szünet, mely alatt *Pócsi* Laci zenekara szórakoztatja a közönséget.

II. 1. »Szent Péter és a zsidó«, vig verses jelenet. Előadja: *Baracsi* Rózsi urhölgy, a Szigligeti-Színház tagja. 2. »Magyar egyveleg.« *Hegedűn* előadja: *Szilágyi* Béla ur. 3. »Megfigyelések az életből«, vigjelenetek. Előadja: *Szathmáry* Árpád ur, a Szigligeti-Színház tagja. 4. »Tárogató szőlő«, *Verdi* »Attilla« cz. operájából. Előadja: *Mezey* Gyula ur. — Záradékol: *Meglepetés*, Előadja: a Szigligeti-színház egyik bájos nőtagja. Hangverseny után táncz.

TANÜGY.

Katholikus Pedagogia. A kitűnő s katolikus szempontból megbecsülhetlen folyóiratot szerkeszti és kiadja *Gyürky* Ödön, a VII. kötet 3—4. füzetje a napokban jelent meg a következő kiváló tartalommal:

Katholikus Internátusok egyetemi ifjak számára. Irta: *Dr. Hirschler* József, a kolozsvári Szent József szeminárium igazgatója.

Tankönyveink szelleme. Irta: *Dr. Prómai* Antal, k. t. főgimnáziumi tanár.

Az angol közoktatásügyről. Irta: *Dr. Olasz* József.

Fináczy könyve. A magyarországi közoktatás története *Mária Terézia* korában. (Folytatás.) Irta: *Vetési* József dr.

Vegyesek. (Tandíjak jövedelem szerint — *Walhalla*. — *Olasz* tanárok mozgalma, főigazgatók és diákkisasszonyok. — Német szellemi proletariatus.)

A Katholikus Pedagogia célja és feladata a neveléstudomány katolikus szellemi művelése. Különös tekintettel a középiskolázás kérdéseire.

Előfizetési ára egész évre 8 korona, fél-évre 4 korona

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII. ker., *Rökk* Szilárd-utca 8 szám. III. em. 12.

A népoktatási törvényjavaslat és a tanítók. A Magyarországi Tanítók Országos Bizottságának igazgató-tanácsa tegnap délelőtt 8 órakor a *Ferencz* József Tanítók házában ülést tartott, amelynek tárgya egy a magyar nemzethez és a népoktatásügy minden tényezőjéhez a népoktatás anyagi és erkölcsi érdeke védelme tárgyában intézendő szöveg volt. Az ülésen, a melyen *Somlyay* József elnök beteg-

sége miatt dr. Gödö József elnökölt, harmadtól órai élénk vita után, a melyben a jelenlévők valamennyie, köztük dr. Verédy Károly, királyi tanfelügyelő dr. Gödö József és Földes Géza igaztatók résztvettek, elhatározták, hogy a Szózat szerkesztését alkalmasabb időre halasztják, az újonnan beterveztett népoktatási törvényjavaslatra vonatkozó észrevételeiket és óhajtásait azonban már most memorandumban foglalják, kinyomatják és hétfőn küldöttség útján beadják a képviselőháznak. A memorandumot azonkívül megkapják az összes képviselők, egyletek s az érdeklődők. Az igazgatótanács elhatározta, hogy a VI. egyetemes tanácsülés anyagát összegyűjti és kiadja. A napló szerkesztésével Hajós Mihály, Szabó-Bugát László egyesületi titkárokat bízták meg.

TÁVIRATOK.

Tisza visszavonja indítványát.

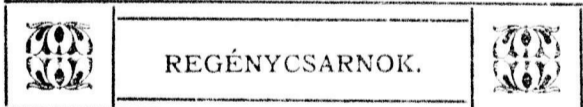
Budapest. nov. 2. (Saját tud. táv.) Az összes pártkörökben uralkodó nézet szerint nem bizonyos, hogy Tisza István pénteken megokolja indítványát, sőt az ellenzéki körök arra magyarázzák a szabadelvű párt meglepetést váró álláspontját, hogy *azt vissza is vonja*. Az indítvány így egyszerűen lekerül a napirendről.

A német vámszerződés.

Bécs. nov. 2. (Saját tud. táv.) A Bud. Tud.-nak jelentik, hogy a külügyi hivatalban ma megkezdtek a német vámszerződés tárgyalását. A tárgyaláson a szakminisztereken kívül részt vett *Posatoevsky* a német birodalom megbízott képviselője is, továbbá Szögyeny-Marich nagykövete. A tárgyalásokat délután 4 órakor befejezték.

Millió csőd.

Bécs, november 2. (Saját tudósítók táv.) *Kurec* Lipót és fia divatárus cég fizetéseketlen lett. A cég passzívái egy millió koronára rugnak.

Egy kis hazugságért.

Németből: **Nelly.** 6

II.

Olyan nehéznek gondoljuk, s valóban még is oly könnyű és édes. Igen! Hisz' a hol az áldozatot nem ismerik, ott nincs élet, nincs szeretet, nincs világosság, nincs a léleknek igazán nagyra törekvő szárnyalása, de nincs üdv, nincs mennyország sem. Ha megkérdem mind a sok szentet, kik már a jobb hazában boldogok, azt mondják, úgy jutottak ide, hogy tudtak és szerettek áldozni.

Mély gondolatokba merülve olvasta Edit e sorokat, s elmélyedve pillantott ki az ablakon a napsugaras vidékre, mely feltartóztatlanul röpi tava szeme elől. Komoly bucsu-köszöntést foglalnak magukban e szavak, melyek mintha azt mondanák, hogy a jövőről táplált komor sejtelmek nem alaptalanok. — Tudtak és szerettek áldozni. — ismételtette magában. Ezt hangsúlyozta már eddig is a jámbor zárdszűz előtte számtalanszor. »Gyermekek, itt a földön a boldogság a lemondásban van. Ha megtanultál lemondani, akkor találtál csak rá arra a csodálatos virágra, a melyik birtokosának gazdagságot, boldogságot ad!« — Hallotta ő már

ezt sokszor; de különös, mégis mintha csak most kezdené ezeknek a szavaknak igazi értelmét venni, csak most tudná, hogy ez ő magára egész életére is irányító elv lesz. Csendes, néma bú akart belopózni ifjú szívébe, mely még úgy szeretne boldog lenni. De nem! — Nem érzi már is a béke boldogságát lelke mélyén, ha igazán odaadó, Istennek és szent akarata teljesítésének szentelt életre gondol? Nem ennek a békének a világossága ragyogott rá eddig is szeretett tanítónője arcáról? Miért tehát most oktanul aggodalmaskodnia a jövő miatt, a melyet nem ismer, a mely egészen Isten kezében van? Nem teszi ezt. Inkább egész gyermeki bizalommal adja oda magát menyeyi Atyja vezetésére alá. Készen volt lelkében az elhatározás, hogy hűen, odaadóan, áldozatkészséggel felel meg hivatásának, a mely reá várakozik, hogy élete haszontalan ne legyen hanem magának, és másoknak is áldásos. Ez az elhatározás lelkének erejét, nyugalmit, szellemé üdeségét, örömet megint visszaadta. Arcán vidám mosoly jelent meg megint, s örömmel ment az új otthonába.

A Hohensteinok családi fészke Szilézia hegyei közt van egy kedves magaslaton. Mindenoldalról fenyőerdők homálya környezi. Maga a vár középori építésű, de pompás; számos bástyája és erkélye van, árkok, sáncok övezik minden felől. Keleti oldalán emelkedik a vár tornya, melyből a köröskörül elterülő vidékre szép kilátás nyílik. A toronyon leng a család czimerével ellátott lobogó. A kastélyt a gazdasági épülettel együtt egy magas, erős kőfal védelmezi, a mi az egész épület csoportnak olyan komoly színt kölcsönöz. Ha belépünk a várudvarra, igazán meglep az a sok arkhitektonikus szépség, a melylyel a kastélyban találkozunk. Jól gondozott kerteket látunk minden oldalon. A falaknál nemes rózsaszágak nyulnak a magasba, melyek mind gondos ápolásról tanuskodnak. A virágok épen most vannak nyílóban; színezülékük és illatjuk egészen a mesebeli Csipkerózsza várkastélyát jutja a belépőnek eszébe. Edit kifejezést is adott mindjárt elragadtatásának, a mi láthatólag jól esett fivérének, de még a cselédségnek is, mely a kastély kapujánál állott, az urnő fogadására. Még jobban megnyerte azonban a fiatal grófnő a kastély egész személyzetének rajongó szeretetét azzal a megnyerő modorral, amelylyel a tisztelkedést fogadta. Az öreg kastélyfelügyelő, András, megérkezésekor ünnepélyes porolással hozzáfogott egy ékes, jölbetantult beszédhez. Bele is fogott kissé akadozó hangjával: »Méltóságos grófné! Mi itt most valamennyien összegyülekezünk...« Edit azonban jó kedvű pajzansággal vágott a szavába, hogy ő nem »méltóságos grófné,« hanem még mindig az a kis comtesse, a kit az öreg András olyan sokat hordozott a karján; nem is volna kedvére, ha ezután a feszes udvariassági szabályok akarnák köztük a viszonyt szabályozni. Minden szolgálhoz, minden cselédhez volt egy barátságos szava. Természetes modora szeretetreméltó lénye mindjárt az első nap megnyerte a szívét ezeknek az embereknek, kik legnagyobb részben gyermekkoruk óta a grófi család szolgálatában állottak.

Bent a kastélyban még több új volt, a mit megfigyelni, sőt megcsodálni is érdemes volt. Egon gróf nővére számára azokat a szobákat rendezte be, melyek a kastély balszárnyát foglalták el, közvetlen a kis házi kápolna szomszédságában. Ez volt mindig a ház urnőjének lakása. Edit csakhamar otthon érezte magát itt. Ezeket a szobákat ismerte már, itt játszódott mint gyermek édes anyja lábainál, a ki fájdalom, oly hamar elhagyta gyermekét. Megmaradt a régi berendezés is egészen, csak egyes apróságokban történt átalakítás az új fiatal urnő igényeinek megfelelően.

(Polyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Nagyváradai hetivásár.

A nagyváradai piacon 1904. október hó 31-ik napján tartott vásárban eladott természetények és élelmi szereknek árjegyzéke:

Tiszta buza 18.40 18.20 18.—. Kétszeres buza 14.60 14.40 14.20. Rozs 14.80 14.60 14.40. Árpa 14.80 14.60 14.40. Zab 14.40 14.20 14.—. Tengeri 14.80 14.40 14.—. Borsó 38.—. Lencse 44.—. Bab 31.—. Köleskása 26.—. Burgonya 8.40. 100 kiló lángliszt 32.40. Zsemlyeliszt 31.60. Fehérkenyerliszt 31.20. Barnakenyerliszt 29.20. Széna fuvarral 9.—. Szalma fuvarral 2.—50. Szálat szalonna 128.—. Zsup-szalma —20. A om-szalma —14. 1 köbméter búkfa 5.—80. Tölgyfa 5.60. Cserfa 6.20. 1 kiló marhahus I. o. —96, 1 kiló marhahus II. o. —80, 1 kiló marhahus III. o. —72. 1 liter ó-bor 1.—, 1 liter új-or —80, 1 liter pálinka —72, 1 liter szilvapálinka 1.60, 1 liter szesz 2.—, 1 mm. kőso 21.50. 1 mm. nyers faggyu 50.—, 1 mm. olvaszt. faggyu 70.—, 1 mm. szappan 50.—, 1 mm. birka gyapju —, 1 mm. ma yar gyapju —, 1 liter ó-bor 64.—, 1 liter. ujbör 38.—, 1 mm. mész 1.80. 1 mm. kemény faszén 3.20, 1 mm. puha faszén 3.—, 1 liter. kendermag 28.—, 1 liter. köles —, 1 liter. repce —, 1 liter. dió 26.—, 1 liter. mogyoró —, 1 liter. aszalt szilva 24.—, 1 kg. savanyu káposzta —, 1 kg. szalonna nyers 1.52. 1 kg. sertésus —64, 1 kg. vereshagyma —18. 1 kg. foghagyma —54, 1 kg. bors 2.40. 1 kg. paprika 6.—, 1 kg. barna kenyér —24. 1 liter. kóolaj —44.

Forgalmi kimutatás 1904. október 31.

Tiszta buza körülbelül 1200 hltr. Kétszeres buza 220 hltr. Rozs 350 hltr. Árpa 130 hltr. Zab 220 hltr. Tengeri 1200 hltr. Burgonya 300 hltr.

Lábas jésszágok: Hízott sertés mintegy 160 drb. Félhízott 230 drb. 2 évesnél feljebb 150 drb. 1 évesnél 2 évesig 180 drb. Süldő 200 drb. Malacz 190 drb. Váró marha 130 drb. Jármos ökör 440 drb. Fejős tehén 200 drb. Borju 280 drb. Bivaly 7 drb. Juh és keeske 481 drb. Ló 311 darab.

Marha ártáblázat 1904. évi okt. 31-én

1 pár I-ső rendű jármos ökör 610—700 korona, 1 pár II-ed rendű jármos ökör 500—580 korona, 1 pár III-ad rendű jármos ökör 340—480 korona, 1 pár fejős tehén 100—230 kor., 1 drb. vágó ökör 140—200 kor., 1 drb. vágó tehén 110—170 kor., 1 drb. veres borju 24—46 kor., 1 drb. fél éves borju 48—76 kor., 1 drb. egy éves borju 56—90 kor., 1 drb. két éves borju 68—160 korona, 1 drb. hízott sertés 100—112 kor., 1 pár fél éves sertés 36—46 kor., 1 pár egy éves sertés 62—94 kor., 1 pár két éves sertés 90—140 korona, 1 drb. igás ló 120—240 korona, 1 pár ökrébör 42—58 kor., 1 pár tehénbör 30—40 kor., 1 pár borjubőr 12—20 kor., 1 pár lóbör 10—20 korona.

A gabonatözsde határidői.

Budapest, nov. 2.

Buza okt.	—	—	—	—	10.05
Buza ápr.-re	—	—	—	—	9.85
Rozs okt.-re	—	—	—	—	7.41
Tengeri májusra 1905.	—	—	—	—	7.40
Zab okt. re	—	—	—	—	7.35
Repeze aug.-ra	—	—	—	—	11.30

Értéktözsde.

Budapest, nov. 2.

Oszrákhitelrészvény	—	—	—	671.—
Magyar hitelrészvény	—	—	—	780.50
Leszámloló bank	—	—	—	463.—
Rimamurányi	—	—	—	530.—
Osztrák-m. államvasuti részvény	—	—	—	614.—
Közuti va sut	—	—	—	584.—
Városi villam s vasut	—	—	—	344.—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

A

„Nagyváradai Hitelbank“ részvénytársaság

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

házak és földbirtokokra 10—50 évi időtartamra a legolcsóbb kamattal

és a legelőnyösebb feltételek mellett
**törlesztéses
jelzálogkölcsonöket
nyújt,**

melyeket a legrövidebb idő alatt folyósít. Kölcsonkérő részről hiteles telekkönyvi kivonat, kataszteri birtokiv és esetleg községi becsü-bizonyítvány mutatandó be. Drágább kamatozású kölcsonöket bélyeg- és illetékmentesen convertál.

Elfogad betéteket könyvecskére és folyó számlára:

6 hóig elhelyezett összeg után **5°-os** kamatot fizet.

Előnyös feltételek mellett leszámító váltókat.

Értékpapírok, ékszerek és terményekre előleget ad.

Az igazgatóság.

**Nagyvárad város
VILLAMOS MŰVE**

értési a n. érd. **izzólámpa körtéket** tart raktáron 3. legfeljebb 3-4 watt fogyasztással egytvánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók. **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér**, homályos (matt), színes, fényképész-lámpák és mindennemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kártell áron kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** egytvánként 15 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett
ivlmpák

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

villamosvilágítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ivlmpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetések ingyen.

FO-ÜZLET: Zöldfa-utca, a Zöldfa-kávéházzal szemben

főüzlet:
Zöldfa kávéházzal
szemben

Szabó Testvérek

fióküzlet:
Zöldfa söracsarnok
mellett

rőfös és női divat áruháza Nagyvárad Zöldfa utca

Nagy választék valódi cosztüm kelmékben **Czibelinek** női posztók, cheviottok, ruha es blouse selymek velour és legfinomabb ezérna barehettekben.

Költözködési idényre:

függönyök, szőnyegek, ágygarnitúrák s házilag készített paplanok és madracok feltűnő olcsó árakban.

FIÓK-ÜZLET: Zöldfa-utca, a Zöldfa-söracsarnok mellett.

Uj divatárú üzet! **Uj divatárú üzet!**

Az igazság lángja a tény.

A frázis csak — jüst.

Ezt az elvet vallva nyitom meg

Holdas templom mellett

november hó elején **Szt.-László-téren**

RŐFÖS-, DIVAT- és RÖVIDÁRÚ-

ÜZLETETEMET, melyben ugy a nagyváradi, mint a vidéki vevőközönség igényeinek — melyet az itteni piacon eltöltött 12 évi működésem alatt teljesen kiismertem — **csakis jobb minőségű és minden jobb izlésnek megfelelő elsőrendű ARURAKTART** rendezek be. — Szerény kiadásaim folytán azon helyzetben vagyok, hogy áruimat minden versenyt kizáró árban adhatom

Amint eddig is, ezután még fokozottab bizalommal fogok arra törekedni, hogy t. vevőim és ismerőseim eddigi bizalmát továbbra is kiérdemeljem és igényeit a lehető legteljesebben és legpontosabban kielégítem.

Magamot a t. közönség szíves jóindulatába ajánlván és b. látogatását kérve, maradtam

kiváló bizottsággal:

KLEIN MENYHÉRT.

Az árak minden versenyen felül!

Csakis jobb minőségű árak.

Figyelmes kiszolgálás.

Hajnal Ferencz

fűszer-, festék-, bor-, ásványviz- és
csemege-üzlete

NAGYVÁRAD, FŐ-UTCZA
Széchenyi-szállóval szemben.

Előpatagi gyógy- és borvíz főraktára.

Van szerencsém t. cz. vevő-
közönséget tisztelettel értesíteni,
hogy egy nagyobb vétel

Batul almát

szereztem be erdélyből, melyet
25, 50, 100 kilogram vételnél 15
forintért árusítom.

Egyben ajánlom minden-
nemű *friss conserv halakat*,
sajtneműeket, valamint *na-
ponta friss főzésű Prágai
sódart, szalámi, debreczeni
paprikás szalonna, kolozs-
vári császárlus.*

Olasz és görzei MARONI.

Becses megrendelésük esetén
házhoz küldöm.

Tisztelettel

HAJNAL FERENCZ.

574

Egy liter MUST 32 krajczár.

Eladó gázmotor.

Egy jókarban levő, jelenleg is
működő 2 lóerejű

gázmotor

jutányos áron eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Hirdetések felvételnek

a legjutányosabb árban e lap

kiadóhivatalában.

Sz. KOCSIS JÁNOS

férfi szabó,

NAGYVÁRAD, Szent László-tér. a „Sas” kávéház
mellett

Van szerencsém az **uri közönség** figyelmébe ajánlani
férfi szabó-üzletemet,
a hol a legfinomabb *hazai, angol és francia* szövetekből *legújabb
divat szerinti öltönyöket és felső kabátokat* a **legolcsóbb árakért** készítem.

Tisztelettel:

606

SZ. KOCSIS JÁNOS, férfi szabó.

Vásznak és fehérneműekben

elsőrendű gyártmányok.

Értesítés!

Van szerencsém a n. é. vevőközönség becses figyelmét felhívni áruházam újonnan bereendezett

szőnyeg-osztályára

futó-, ebédlő- salon-szőnyegek a legnagyobb választékban, *linoleum-bőrcáznak* a legjobb
gyártmányokban.

Kézimunka-osztályomat

a bel- és külföld összes újdonsá-
gaival szereltem fel, u. m. *smyrna*
gobelin, posztó, *congres*, északi, *teneriffa* stb. kezdett és kész munkákkal.

Női ruha kelmék és selymekben

különleges újdonsá-
gok. Vásznak, fehér-
neműekben csakis *elsőrendű gyártmányok*, selyem-, szövet- és *cloth-alsó-
szoknyák*, női férfi és gyermek kalapok nagy választékban.

Rövidárúk, szabókellékek, kötött- és szövött-árúk nagy raktára.

Női szövet- és flanel-blousok, valamint kész gyermek ruhák feltűnő olcsón
végleg kiárusítanak.

CZILLÉR IMRE

áruházában OLASZI, FŐ-UTCZA.

Szörme collierek

és

karmantyuk nagy választékban.

Temesvári bőrkezttyük és fegyház kötött harisnyák.

Folytonos újdonságok övek és fáttyolokban.